

UT UR TIDEN, MITT I LIVET

***Mitt i veka livet* heter Rolf Aggestams (1941- 2020) sista diktsamling. Den utkom i januari kort efter att Aggestam gått ur tiden – en vacker avslutning på en lång litterär karriär menar Josefin de Gregorio (f.d. Holmström) som förundras av Aggestams förmåga att frigöra det varseblivna från det memorerade, det upplevda från det levda.**

[Lyssna på recensionen? Klicka på pilen!]

Under det att jag arbetade med den här recensionen gick Rolf Aggestam ur tiden, sjuttionio år gammal, med nio diktsamlingar, en roman och åtskilliga essäer och översättningar bakom sig – för att inte nämna ett omfattande redaktörskap, bland annat för Lyrikvännen. Läsningen av *Mitt i det veka livet* färgas ofrånkomligen av denna vetskap: evigheten tycks liksom breda ut sig över sidorna, och samlingens karaktär av bokslut förstärks av dödsbudet. Kanske är denna biografiska läsning vanskelig, men samtidigt är poesin sådan-situerad. Vi tar emot den där vi är, och vår föreställning om avsändaren blir en del av verket.

”Är man alltid mitt i/ helheten?” frågar sig Rolf Aggestam. ”Har den början, har den slut?/ finns den när jag inte finns, inte heller/ du som läser”. Det är en av de stora frågor som *Mitt i det veka livet* kretsar kring. Aggestam intresserar sig också för orden och för hur livet egentligen hänger samman, eller, som diktjaget uttrycker det: ”Finns tillit till sinnena innan ordnäten lagts ut för oss?” Men dessa frågeställningar är egentligen mer lek med perceptionen än de är undersökning.

I sin runa i Aftonbladet beskriver Petter Lindgren Aggestam som ”det förbiilande ögonblickets och den förbisedda detaljens poet” (29/12). Det är välfunnet, särskilt det där med det förbiilande ögonblicket aktualiseras i *Mitt i*

det veka livet. Rolf Aggestams sista diktsamling existerar, liksom hans tidigare verk, i en zenbuddistiskt influerad tradition där jaget är en tveksam konstruktion, om det ens finns. Aggestam arbetar med stunden, inte tiden, och tänker sig en poesi innan orden, innan det talande subjektet och innan språket: "Liknelser fanns inte – för inget liknande hade hänt." Vad är ett ögonblick utan ögon som kan blicka? Den inledande dikten, "Solar plexus", sätter tonen: närvaron helt koncentrerad kring förnimmelsen, helt upptagen med frågan om *vad* perception av olika slag egentligen är. Här finns några nyckelrader som kan vägleda läsningen:

**Innan jaget tar över
är allt nytt och okänt. Ögonblicket
innan finns ej, ej förflutet eller
framtid. Allt är vidöppet.
Sen återstår att bläddra
bland allt man sett förut
och känner igen. Förfluten tid.**

/.../

Här är jaget illusion, det som hindrar närvaro – till skillnad från den västerländska tanketraditionens subjektorientering. Som titeln anger befinner vi oss i denna bok mitt i livet, vilket jag förstår inte kronologiskt utan som en metafysisk lägesbestämning: mitt i flödet av intryck. Samtidigt är Aggestam fullt sysselsatt med att nedmontera det störande subjektet eller åtminstone krångla sig ut ur det – kanske skulle man kunna jämföra med Ralph Waldo Emersons allseende ögonglob, som själv blir en del av det den iakttar. I "Och såg som för första gången" finns knappt ens ögat eller personen. Dikten inleds med frågan "Med vad?" – med vad var det man såg?

**Men vad?
Visste inte. Namn, färger allt
var före första gången, innan
namn fanns. Inget –
för inget är enda namnet vi har för allt
som inget namn har.**

**Stod nu där och var ingen, såg
men var ingen som såg, inte ens syn fanns,
inte heller nåt obegripligt.**

Alltså – kan inget begripas kan det inte heller vara obegripligt, ty den sortens urskillning saknas. Paradoxalt? Absolut. Här stöter vi på både språket och föreställningens absoluta gräns. Kanske är det att närma sig döden. Ändå präglas *Mitt i det veka livet* av en livsglädje som delar förundran med barnet.

Tingen framstår som helt nya, och däri finns en upptäckarlusta, ett minne av hur det var att för första gången konfronteras med livet. En glädje, men också en skräck: att stå ”skrämda och osäkra för världen-utan-åtskillnad”.

Den dikt som dröjer sig kvar allra mest är den som upptar ett helt avsnitt, och som har den på något vis humoristiska, prövande titeln ”Man kan ju undra hur det hela egentligen hänger ihop.” Här står diktjaget och rakar sig då vinden i skorstenspipan plötsligt framkallar minnet av att som ung ha stått och balanserat i blåsten på en H-balk:

**Är detta mitt i? Den virvlande medelpunkten?
Mitt kringirrande gyro**

**balanserade femton meter upp på badrumsgolvet
på en 50 centimeter bred
H-balk.**

/.../

Återigen är kronologin egentligen oviktig, kanske icke-existerande; det är känslöstämningar som binder samman förflutet och nutid. ”Mitt i” blir då tveksamt som lägesbeskrivning, för allting är ju mitt i:

/.../

**Är det sant (Säg att det är sant.)
att universum är oändligt,
att alla och allt är dess mittpunkt,
att alla alltid varit och är
nu**

/.../

Det går att associera även till mystik – den tyske religionsfilosofen och mystikern Jakob Böhme dyker upp i *Mitt i veka livet*, och kanske kan man även räkna kvantfysikern och filosofen David Bohm, även han anförd, som mystiker av ett slag. Hans uppmaning att ”Se först till den/ ... / helheten” tycks vara ett slags ledord för Rolf Aggestam. Utgår man från helheten, tänkt eller verklig, blir allt i någon mån meningsfullt, eftersom det infogas i något större och blir del i det universella maskineriet: ”att alla och allt är dess mittpunkt”, som det heter här. Med det kommer den fria, kronologiskt uppluckrade eller obundna följsamheten:

/.../

Fäst inte blicken. Låt den flyta fritt. Tänk inte.

**Bestäm ingenting. Kungsholmen – Helsingborg. Årtalen
Följer inte varandra. Logik, inte det.**

/.../

Följ bara. Fäst inte. Var inte klok. Nästa ögonblick har redan varit.

/.../

Det är en åldrad människa som skrivit dessa rader, det känns. Livet börjar lossna från sina fasta punkter, eller om det är berättaren själv som aktivt lossar det. Diktjaget uppmanar oss eller sig själv att ”bara lita till kroppens obegripliga självklarhet,/ som nu sviker mig”. Han drömmer att han är ”en hink med vatten som hämtats ur havet,/ alla mina tankar, alla minnen, allt var både jag/ och havet och sedan hälldes tillbaka”. Havet liknas i sin tur vid bokstavsfloren, och att dö är att ”hällas tillbaka/ i det andra alfabetet, skuggalfabetet”. Vind, vatten, flöde, men alltså också det konkreta, som trycksvärta. För Aggestam låter inte sin läsare famla blint i det utsägliga – han vet när han återigen måste fästa tanken vid konkreta ting och återföra dikten till kroppen och världen. I ”Måste allt vara sant?” kommer diktjaget fram till att ”visst är ändå detta sant. Regn,/ vind, moln, suckar”.

”Existentialism”, en dikt framåt samlingens slut, går i fin dialog med tidigare avsnitt och deras lösa konturer. Här blir poesin återigen vardaglig, handfast, den arbetets poesi som Rolf Aggestam också gjort sig känd för. Att lyfta ”cementlocket till trekammarbrunnen” och känna lukten av avföring, är ”inte också detta existentiellt?” Här finns ”Inte liknelse, inte bild, ingen undermening”. Bara liv, mer eller mindre ofiltrerat. Tanken går till en äldre Aggestamdikt, ”Filosofi”, där filosofin definieras som ”mellan farstubron och vedboden/ tillbaka till farstubron/ och till brygghuset.” I samma anda är den dikt som faktiskt får heta ”Mystik”, men där mystiken uttrycks genom poetens möblemang:

/.../

**De står kvar
även när jag inte vaknar mer.
Stolen jag satt i
bordet vi åt vid,
sängen.
Vilket under.**

Mitt i veka livet är en vacker avslutning på en lång litterär karriär. Från den bär jag med mig Rolf Aggestams förundran, som är hans stora styrka som poet: förmågan att komplicera det enkla och låta det komplicerade förenklas och fixeras i klara, skarpa bilder. Däri finns både vila och inspiration för hans läsare.

Mitt i det veka livet

Rolf Aggestam

Wahlström & Widstrand, 2021.

Författarfoto: Johanna Aggestam